A' költő hangja most harsant fel éppen —
Csordák legelnek, szólnak csengetyűk.
Mint édes testvér családja körében:
Szovjet honában úgy él mindenütt.

Elvihet útja Minszkbe, Ashabadba,
Betölti szívét osztatlan öröm.
Hű, rég nem látott gyermekét fogadja
Messzetündöklő Moszkva odafönn.

Békés frigyünket nem riasztja ellen:
Hajnali útját döngve jár e nép.
Mint nap a tájon, baráti szívekben
Sztálin nevének örök tüze ég.

Fordította: SZILY ERNŐ

AZ ÚJ HÁZ URAI

Nem túlságosan örültünk, mikor vállalatunk tudomására hozta brigádunknak, hogy el kell menni Semlyék tanyaközpontba, harmincnégy új parasztházat felépíteni. Éppen forrongott nálunk az ipar, a sztahánovista munkamódszer igazánból csak a nyáron hódított tért a Magasépítőnél és a forradalmat továbbfejleszteni szovjet sztahánovisták, Pozsonyi, Fábik szaktársak érkezését vártuk. Na és gyönyörű kultúr, gyárbővítési építkezéseink voltak soron, munkásságunk egyik fele Dunapentelére készült, ahol még a régi kőműves is sokat tanulhat. És akkor becsapott a mennykő: — Kasza elvtárs! — fogadott a vállalatvezető —, Semlyék község dolgozó parasztjai repesve várnak benneteket...

Semlyéken sokkal több nehézség ütött be, mint amire számítottunk: éppen idején érkeztünk. Jóformán nekünk kellett megszervezni az egész anyagellátást. Az építkezéshez szükséges vályogmennyiséget közben-közben termelték ki, szárították s a módosabbak irígysége folytán, akik a kulákszó hatására féltek a faluépítkezéstől akadozott a szállítás, nem adtak elég igát. A földművesszövetkezet kulákbefolyás alatt lévő elnöke, akit később leváltattunk, szabotálta a szerszámfák szállítását, hogy az építkezés megrekedjen. Az építkezés közepe táján kijelentette: — Nem lesz üveg, mert hamarabb nem rendeltünk, most meg már csak tavaszra tud küldeni az üveggyár, mely nem győzi ellátni a rengeteg építkezést. — Persze lett minden, csak utána kellett néznünk. Sok gáncsot léptünk át, ostoba rémhírt küzdöttünk le, míg december elejére elkészültünk a főbb munkákkal s csak apróbb simítgatások, bevakolások maradtak hátra. Már ekkor megindult a beköltözködés is, hogy Sztálin elvtárs születése napján mindenki az új házban ünnepelhesse a dolgozók legszeretettebb vezérét. — Látja Kasza elvtárs — mondogatta nekem többször Annus néni, a sem-

lyéki párttitkár, őszes hajú, ötvenes asszony — milyen nehéz a paraszttal jót tenni?

— Nem is olyan nehéz! — biztattam a szíves özvegyet, akinek két fia van a néphadsereg soraiban, s aki mindent megtett az új, piros házakért. Neki nem épült, mégis minden nap ott sündörgött az építkezés körül, szidta, vagy korholta a tulajdonosokat egy s más renyheségért és mert gyakran elcsórtak egymástól egy-két jobb épületfát.

De a legnagyobb segítségem mégis Lévai András volt, a DÉFOSZ-titkár, akihez az építkezés tartamára beszállásoltam magam. Ő maga is építtetettt, az utca szélső házát neki emeltük. András elérte az építtetőknél, hogy ők is kollektívákba tömörüljenek s így négy ház együtt végezte el a segédmunkákat mellettük, s így az állami kölcsönadta lehetőségeket jobban kihasználhattuk, a jobb munkabeosztás meggyorsította a falazást, cserepezést. Két hétre rá termelőcsoportot alakított az „új házasokból", akik jórészt teljesen nincstelen földmunkások voltak, s ott, építkezés közben tárgyalgatták meg a csoportalakítást. András nagyhangú ember volt, akiket én sohasem szívelhettem se munkán, se pártban, s bevallom, kezdetben rosszul ítéltem meg elvtársamat. Ellenszenvemet még az is fokozta, hogy kezdetben mérnök úrnak hívott és folyton nyomozott utánam. Attól tartott, hogy megcsalom őket, a földművesszövetkezet elnökével összejátszva. Talán hálásra is azért hívott meg magához, hogy szemmeltarthasson.

A viskó azonban, ahol laktak, megdöbbentett nyomorúságos voltával. Mint egy kis púpos, fehérhasú szörnyeteg meggörbült gerinccel, kisütött, apró ablakszemekkel hevert a sárga homokdomb oldalában: nádsörénye a kémény táján feltüskölődött, a a szél leette tetejéről a dudvás húst. Belül, vastag földfalak közt fényes nappal is félhomály uralkodott. Tiszteletemre Erzsi, a felesége, egy vánnyadt menyecske korábban meggyújtotta a petróleum-mécsest, amitől nem sokkal lett világosabb. Csak a kemence szederjes homloka sárgult meg egy kicsit, mely, mint egy buta, otromba bálvány ült az egyik sarokban. Öblös kuckó-hónaljában két kamaszkölyök birkózott, csak nagy fejük látszott, odébb egy öregasszony kanállal etette a legkisebbet, akinek a nyakát telekötötték kendővel, nyilván torokfájás miatt, mert a kicsike minden nyelésnél felnyöszörgött. S én még sohasem láttam ilyen ráncosképű öregsasszonyt, nem is ráncok voltak már azok, hanem apró, sárga pikkelyek, kezeinek árnyéka sovány lúdnyakat mutatott a falon, a feketekeretes, kifakult szentképek között.

András azután, mintha szégyenlette volna, hogy idehozott, de rögtön utána felszikráztak nedves-kék szemei, mint ahogy pocsolyákból szikrapisztráng ugrik ki: — Jó hely lesz itt a mérnök úrnak! — mutatott a kuckóból kiinduló priccsre, mely csíkos rongypokrócokkal volt letakarva. — Legalább megtudja, hogy s mint lakik egy tanyai szolgaparaszt.

— Még most is szolga? — kérdeztem és roppant kíváncsi lettem Lévai Andrásékra.

— Hát ami igaz, nem régen szakadtunk le a kulák-csecsről! — mondta borúsan a házigazda. Én is csodálkoztam: ime a demokrácia ötödik esztendejében vagyunk és még vannak olyan agrárproletárok, akik nem tudták levetni rongyaikat. Ebben már ők is hibásak lehetnek — gondoltam és feltevésem nem csalt. A menyecske hamarosan korholni kezdte az urát a faluban való mászkálások, kommunistasága miatt, felszólította, hogy lépjenek ki a csoportból, mert Dóró Mihály felkínálta nekik a földje egy részét kishaszonbérletbe. András durván felelgetett, de később megtudtam: ez nagy megértést és türelmet jelentett a felesége iránt. Akkor este sokat beszéltem, agitáltam, de csak András hallgatott figyelemmel, az asszonyok, mintha más nyelven, más világban éltek volna, melynek héjját az én beszédem nem tudta feltörni. Én is éltem nagy nyomort, laktunk évekig nedves pincelakásban, éhségben, de a kapitalista civilizáció tarka asztaláról mégis lehullott valami törmelék odunkba, egy-egy viselt ing, könyv, s ott volt erősségünk, a szakszervezet, a munkáskönyvtár. Ez a család azonban dühösített, s rokonszenvem hamarosan András felé fordult, aki ki akart törni ebből a kulákok által kötözött börtönből.

Erzsi asszony eleinte nem is akart férjének segíteni a házépítkezésnél, de mikor látta, hogy András nem áll el a dologtól, ő is eljött habarcsot keverni, cserepet adogatni, de kelletlenséget mutatott. András ezt nem akarta észrevenni, ő teljes szívvel vette ki részét az építés munkájából, szinte meghatott az igyekezete. Mikor a ház építése a múlt hetekben befejeződött, s már csak a homlokzat letapasztása volt hátra, András megkért, hogy a tűzfalra véssem a vakolatba: Sztálin! — alája: Rákosi! — s legalul: 1950. Kezdetben furcsának találtam ezt a kérést, mindig ellene voltam az ilyenféléknek, hogy legdrágább vezéreink nevét akárhova fölfirkáljuk. De a szeretetnek olyan sütő lángja csapott ki a szavából makacs ragaszkodás ötletéhez, hogy nem tudtam ellenállni kérésének. Akkor még nem sejtettem, hogy mi van ennek a melák szegényparasztnak belsejében, aki elvtársam, s habár megenyhült velem szemben, de sohasem beszélt régebbi életéről. Csak azt tudtam meg róla prémes, orosz süvege, barázdolt gyapotmellénye után, hogy két esztendeje tért meg hadifogságból, mintha a multját szégyenlette, takarta volna előlem. Ám az az összecsapás Erzsivel akkor szombaton este teljesen megismertette őket.

Mikor szombaton este elhozta neki a vacsorát, én az ablaknál könyököltem, s szokásom szerint játszottam a símítókanállal, az új ház már teljesen készen állt. András megjelent a két oszlop között, mely a kecses kis tornácot tartotta és harsányan elkiáltotta magát: — Erzsikém! Aranybogaram! Kész!

Erzsi keskeny hátán végigborzongott a kiáltás, tán lánykorára emlékeztette. Tétován állt meg az új ház előtt, mintha most látta volna először. Dudros birsalma-arcát babos fejkendőjébe rántotta és azt igazgatta, pólyálgatta zavarában, fanyar ajkbiggyesztésekkel palástolta örömét, mely most már őt is elfogta. Férje nekirontott, s szinte kiütvén kezéből a garabolyt, leszorí-

totta vékony szalagszerű karjait, majd felkapta és úgy vitte be a nagyszoba legközepére. — Na mit szólsz hozzá? — mutatott körül a csupasz falakon, melyek vakítottak a mésztől, a csípős, friss szag eltöltötte a tüdejüket. András aprókat szökkent, mint egy gyermek a vajsárga padlón, ami mókásan nyikorgott nehéz bakancsai alatt.

— Láttam én már, én meszeltem, takarítottam! — védekezett volna Erzsi az ura ellenében, de az ide-oda rángatta s száz után mégegyszer körülnézette vele a házat. Kinyitotta a széles, nagytáblájú üvegablakokat, melyek szinte szájukba kaparták a lebukni készülő napot és nem engedték el a fényt. A két új házsor — amint ablakhoz húzta eleségét — valósággal világított az estében. András szemében az új falu legszebb utcájának tünt ez a sor, így fátlanul is, betonkutakkal, s egy csomó villanypóznával, amire ráfűzték. — Meg kell nézni ezt, nem egyszer, se kétszer... — ujjongott kibicsakló hanggal és továbbsodorván nejét, a barnafestésű ajtókat nyitogatta, a fényes kilincseket zaklatta, a villanykapcsolókat csattogtatta.

— Rosszabb vagy a gyereknél! — jegyezte meg felgerjedve az asszony is, de aztán megint csak elfanyalodott az arca. — Most aztán könnyen eléred a pártot meg a községházát! — vetette oda keserűbben az urának.

— Jobb is lesz, — mondta vidám egyszerűséggel a házigazda, aki nem vette észre felesége akaratosságát. Maltertól kihorzsolt tenyerével megsímogatta: — Közelebb leszek a párthoz, a DÉFOSZ-irodához, amit jól kell intéznem, ha már rámesett a választás. Örülök asszony, hogy bejöhetek a tanyából ide, a tanyaközpontba. Igazi falu válik ebből. Nézd, amott tegnap mérték ki a kultúrház helyét, szövetkezeti bolt, a csoport földje, orvos, bába, mind itt lesz a közelünkben. Most, hogy intézőbizottsági tag lettem a csoportban, nem is tudnék amonnét élni.

— Hát csak éljél, — pityegte kendője göbje alól Erzsi asszony. — Majd én is jövök a gyerekekkel tavasszal, ha addig nem kerítesz valami új asszonyt is, az ilyen közemberekkel minden megesik...

— Tavasszal? — mosolygott hamiskásan András. — Már ma éjjel itt alszunk, ott az a szalmazsák, suba, amit Kasza elvtársnak hoztunk ide... Holnap pedig hurcolkodunk!

— Megbolondultál? — förmedt rá élete párjára. — Meg akarod fagyasztani a gyerekeket ebbe a jégverembe a télen? ezek a nagy szobák... és édesanyám is öregasszony köszvényes csonttal, aztán ott a két disznó az ólban, tán majd innen járok le etetni őket?... Itt se ól, se semmi... Maradék pénzünket meg, amit a vasútmunkánál kerestél, beleadtad a házba...

— Minden lesz, ól is lesz! — mondta kemény határozottsággal András. — Lesz, mert szétütjük a régi viskót, szét, hogy pora se maradjon! S a nádból, gerendákból ólat építünk, lakjanak most már benne a disznaink...

Kimondta végre elgondolását, az öröm ravaszságával akarta levenni a lábáról a feleségét. Homlokára tolta prémes, orosz sap-

káját és összehúzta sűrű szemöldökét, mely mint valami gát állította meg homloka erét és ránccsomóknak duzzasztotta föl. Szeme szűk forrásnak látszott csak alatta, mely gyengéden vizsgálta most a feleségét, enyhén szivárgott is, s hogy láthasson, kék könynyét zsebkendővel kellett letörülnie. Mióta az az ukrajnai égő bunker a fejére szakadt, s a láng megpörkölte a szemhéját, azóta minden izgalomnál, erős figyelésnél nedvezett. Pedig most látni akarta Erzsit! Széles, sebhelyes álla tömött vörösszőke bajsza alá szorult, háromszögalakú, erősen kiásott képe teknői tele lettek vérrel. András most végleg egyenesbe akarta magát hozni a feleségével, akinek ellenállását már nem türelmezhette.

— Soha! Abból nem eszel! — tört ki fuldokolva Erzsi torkából. Aprócska arca most teljességgel belecsúfult. Világos szemei, mint a kihegyezett pengék, böködték vesszőpálcika orrát, lapdaalakú, még most is szép homlokát elsárgította a düh, álla gombját, szája szélét lekente zöld penésszel, gyantaszín hajatöve alá gombostűnyi mérges gyöngyöket szórt. — Az már az enyém! — rikácsolta hangját találva. — Már a két holdamat odaadtad a csoportnak, az nem elég? A házból is pelyvát akarsz? ... Ezt döntsd le, ha akarod, ezt! Én nem engedem tönkretenni magam... Akkor mi lesz, ha majd kidobnak bennünket, mint a bátyámat az ONCSA-házból?... Nem, nem leszek többé bolondod!

— Pedig én szétverem asszony, szét! — szorította magába az indulatot András, mely csomóbagyült benne erre a váratlan méltatlanságra és a halántékát püfölte: — Minek az a szarkafészek ott? Nem eleget gürcöltünk ezen?

— Nem, soha! — sipította Erzsi. — Családi fészkemet nem engedem!

— Ez a mi családi fészkünk, az csak kínkamránk volt. Mit sajnálod? Le kell vetni magunkról múlt életünk rongyát, asszony és teljes tisztán az új életbe menni bele! — erősítette András is a hangját. Érezte igazát és családi javaslata nagyon kézenfekvő volt.

— Nem és nem! — sivalkodott az asszony még jobban, mintha nem akarná, hogy férje szavai a fülébe essenek, az új ház meghódította azt hiszem őt rég, csak nem akarta önmagának elismerni. Néhányszor megint odakapott a haját leszorító kendőhöz, aztán hirtelen fordulva, ki akart szaladni, de András gyors mozdulattal elkapta a kezét. — Mit akarsz hát? — kiáltott rá. Régi, gonosz hajlam uralkodott el benne, hogy megüsse, mint azelőtt. Az vérig tudta sérteni, ha az asszony a földjére és házára hivatkozott. Odébb lódította és becsapta maga mögött az ajtót, Erzsi menekülésének útját.

— Üss, üss, hát csak üss! — nyöszögte feléje az asszony rémületében és feje elé kapta reszkető, vékony karjait.

Már közbe akartam lépni, ám ekkor András visszahőkölt megdöbbenésében, valami belerágott a szívébe, maró szégyen feketítette be az arcát. Lendülő kezét visszavette, majd a szalmazsákhoz lépett és leült rá. Fejét tenyereibe hajtotta, szemét, mely olyan hirtelen megzavarosult, hüvelykujjával tisztogatta. A me-

nyecske megszeppenten állt a szoba közepén, ilyen még nem történt meg az urával, mióta fogságból hazajött. Úgy érezte, hogy valami jóvátehetetlent követett el ellene, aki pedig, s itt sírni tudott volna, jó embernek változott meg a fogságban. Nem tudott elmozdulni, szoknyája ráncait csavargatta idegességében, homloka kitüzesedett, s érezte, hogy háta csatornáján leszalad a veríték.

András karcos, rekedt hangja nemsokára megszólalt, mintegy önmagának beszélt: — Hej, minden jóban vissza kell térni a rossznak. Két esztendeig kibirtuk egymással békében, most újra egymásnak estünk. Haj, bolond élet!... Egészen nekiszomorodott, s ahogy ült ott, mintha folyton öregedett volna harmincéves feje. — Én jót akarok, — kezdte újra hevesebben. — Pedig én nem voltam jó. Engem a Dóró kulák ütleggel nevelt, én lelencgyerek voltam, vakkantó kutya, sehonnai béres, aki hajt a gazda parancsára. Én téged a Dóró Mihály parancsára vettelek el, aki megakarta szégyeníteni velem az apádat, mert szomszédi haragban volt vele. Mikor megtörtént az eset, apád meg akart gyilkolni engem, s belőled kiirtani az ártatlant. Még szerencse, hogy elragadta a bolond, girhes lova, s nyakas fejét összezúzta a kerék. Hej, de szörnyűséges élet! Akkor két holdat elvitt az adósság, a dísztemetés és úgy leszegényedtél te is mellettem, mint a karó és én lassacskán megint átadtam magam a földdel együtt a gyámapámnak, az isten beléje! Mert szűk volt az eszem látása, mint a kalitka. Téged is ütöttelek, vertelek, s te azt hitted ez a parasztasszony sorsa... bárcsak visszaverhetnéd rajtam azt a sokat...

Tenyerével végigdörzsölte nedves homlokát, markai megteltek meleg latyakkal. A nehéz szél azonban tovább pergette fejében élete könyvét, mintha minden csúfságát meg akarta volna mutatni. Erzsi szája fehér lett, mint a kovász erre a váratlanságra, s földbe gyökerezett lábakkal bámulta.

— De a világnak se voltam jó, nemcsak magamnak. Katonának vittek a frontra s ott az a sok jaj, tűz, seb, vér, partizánvadászat. S tán ott észhez tértem?... Nem. Ott is csak tűz, hajrá, szaladtam, mint a többiek... Erzsi! Erzsi! kiabáltam a nevedet, mikor az ágyúzápor ránkszakadt, mert se istent, se édesanyám nem ismertem! Ej, micsoda gyilkos élet volt az!

— Mind az urakért, a vagyonért! Erre nevelték a szegényemberből az állatot! — felelt meg kisvártatva önmagának. — Most már tudom!... — mondta hirtelen, s indulatba torzult arcára kiült az öröm, reszketett a bajsza, pipacsok nyiltak ki égett második bőrén. — Tudod mit tanultam? — ugrott fel és lepenytenyereit maga elé tartva közeledett Erzsi felé. — Mindent megtanultam!... Mert énrajtam az a partizánsesztra csak nevetett, mikor életemért rimánkodtam, és bekötötte véres fejemet. Engem azok felápoltak... „Mért így minden ruszki szeretni egymást?" — kérdeztem Igor bácsitól, a kolhozelnöktől és ölelőre hajlítottam a karom. Az öreg megértette és azt mondta nekem: Sztálin! Kolhoz! Kommunizmus!... Tudod te, hogy mit jelent ez?

Reccsenő bakancsos lépteivel odaért asszonyához, aki férje delejes tekintetétől nem tudott szabadulni, sem hátralépni.

— Tudod-e te ki az a Sztálin, aki engem megmentett?.. ami bennem végbement?... Maradtál, aki voltál!... De ki vagyok én?... Én kitanultam a kommunitsa inasságot, engem ott írni-olvasni is megtanítottak a lágerba, én brigádvezető voltam a kolhozban és, én itt DÉFOSZ-titkár vagyok!... Hát akkor mit akarsz, mért tartol vissza, mi?... A régi életet akarod? hogy megint üsselek, verjelek, hogy Dóró Mihály lábakapcái legyünk? Hát ez a ház honnan lett? Én a Párt, Sztálin elvtárs tenyerében születtem meg!...

Erzsi fölé emelte az ábrázatát és úgy ordította az asszony számára ijesztő kérdéseket, amiket ő természetesen nem érthetett — Én jót akarok asszony! — csuklott csendesebbre a hangja. — Én egy ujjal hozzád nem nyúltam mióta hazajöttem... de azt a házat szétvagdalom, mert én azt szégyenlem, az az én csúf életem... Eh, érted is te ezt?... legyintett és megint leült a szalmazsákra, fejét tenyereibe temetve.

Az asszony nem értette át egészen, amit a férje mondott, de asszonyösztönében megbizonyosodott. Kiment a tornácra a garabolyért és behozta, leterítette az ura elé a földre. — Egyél ember — noszogatta olyan jólelkű nyugodtsággal, amit semmiképpen nem vártam volna tőle. — Elhül teljesen ez a krumplipaprikás. — Leereszkedett melléje a priccsre és ott is maradt. Néhány, félénk, magyarázó szava volt csak esetükre: — Én csak a gyerekek miatt... anyám miatt... és nem tudtam, mi van benned, mióta hazajöttél, mindig csak jársz... féltettelek is... mindig otthon ültem... — Hozzátörleszkedett a fufajkához. — De nem bánom, üssék szét akár holnap azt a viskót!... S még bátortalanul nevetett is hozzá.

András komoran fogott hozzá a falatozásnak, mert öntudatlanul érezte, hogy nem csupán a viskóról van itten szó, hanem a végleges kiegyezésről, ami nem történt meg. Hogy is történhetett volna. Kell ahhoz az Erzsinek vagy öt esztendős csoporttagság. Ledőltek éjtszakára, de úgy gondolom, hasztalan parázslott Erzsi szeme.

Másnap hajnalban frissen keltek. Míg András beszólt a termelőcsoport három fogatosának, addig az asszony egy nagy zsákba rakta bele az itt használatban lévő szekercéket, fejszét, kalapácsot, fogót, kötelet és levitte a viskóhoz. Az öregasszony jajveszékelni kezdett, mikor meghallotta, hogy mit tervel a lánya, meg a veje, először nem is hitte el igazán. De megérkeztünk a csoportbeliekkel, mert András engem is megkért a segítségre. Az első stráfkocsira felraktuk a bútort és aztán üsd, vágd, szakajtsd, szétszedtük rövid órák alatt a házat. Erzsi és az ura, két oldalról lökdösték le a horogfákat, a gerendákat a tetőről s többször öszszemosolyogtak, amint letekintettek az udvaron síró anyjukra. Kéjjel pusztították, mintha valóban szégyenes multjukat rombolták volna szét.

A nagy születésnap előtti héten szerszámainkért mentem ki s ez alkalomból újra meglátogattam őket. A család már feltalálta magát az új házban, csak az öregasszony gubbasztott ugyan-

úgy a kis kandallószerű kemence mellett. A gyerekek az ablaknál viháncoltak, ahonnan kiláthattak a műútra, a nagy ablak kinyitotta előttük a világot. A menyecske savanykás arca is eltünt, megelégedettség honolt rajta, s bizonyos büszkeségféle, nyilván a ház miatt. De legfőképpen egy hatalmas méretű, Sztálin elvtársat ábrázoló plakát tünt a szemembe az asztal fölött, két ablak közén, olyan méretű, mint a párthelyiségben szokott lenni. Ez volt a meszelt szoba egyetlen dísze, Mikor András meglátta, hogy nézem, szégyenkezve mondotta: — Nincs rámája, mert a szentképek fáját nem volt szívem felhasználni, eltüzeltem mind a bálványokat, a boszorkányokat. És Lenin, Rákosi elvtársak képeit se tudtam megvenni, Annus néninek sincs. De majd veszek valahol fát és én magam fogom kigyalulni, kivésni a rámáját, valamikor igen szép tulipántokat tudtam faragni.

NAGY SÁNDOR

SZTÁLINÉRT MONDOM: VÁLLALOM

Ma lettem párttag. Megrendít és
Fölforgat velőig a szó,
Mihez hullámzó életemben
Nem volt még soha fogható.

Az elvtársak elébe álltam,
S mondtam, mi megterhelt: a mult,
Az elvtársak gondos szeméből
Szivemig roppant kéz tolult.

Lehántott rólam minden ócskát,
Megmért és ízekre szedett,
Hogy tisztán lássam magam, és
Megleljem harcos helyemet.

Emberek mértek. Szavaikban
A munkásosztály pártja szólt.
— Tudod, mit vállalsz! — Miközöttünk
Még nem akadt, ki meghajolt,

Mi vas vagyunk, a lélek vasa,
Az el nem ködlő öntudat.
A tétovák helyett is vívunk
Holnapba érő harcokat!

Hisz mi küzdöttünk Cáricinnál
A Krimben. Leningrád alatt, —
Sztachánov a mi erkölcsünkkel
Teperte le a szénfalat.